

CARLA KLEIN EN HAAR PENNINGEN

250 artikelen

Op 25 juli 2013 werd de Amsterdamse beeldhouwster en medailleur Carla Klein 70 jaar (afbeelding 1). Tevens is dit de 250ste publicatie over penningkunst door ondergetekende, waarvan de meeste in de MUNTkoerier verschenen. U heeft al de artikelen aan Klein te danken, waarom zal u hieronder duidelijk worden. Bij een eerste ontmoeting in 1976 complimenteerde ik haar met de mooie munten die zij maakte; dat bleek een grote vergissing, het waren penningen.

Begeesterd vertelde zij over deze, voor mij onbekende kunst. Wat waren penningen dan nog meer? Het werd voor mij de aanleiding om me in deze materie te verdiepen. Waar ik maar kon vroeg ik informatie en brochures aan en werd al spoedig voorgedragen voor het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Munt- en Penningkunde, waardoor ik in aanraking kwam met munten, penningen als betaalmiddel en bankbiljetten, eveneens interessante onderwerpen. Deze studie mondde uit in het schrijven van een catalogus, in 1993, over Carla Klein en haar penningen, die ik als echtgenoot kon schenken op haar vijftigste verjaardag (afbeelding 2).

Het was de eerste catalogus over penningen van een nog levende medailleur, begreep ik veel later. In de daaropvolgende jaren volgde er van mijn hand nog een zevental catalogi over andere medailleurs en hun creaties, plus vele artikelen over penningkunst in Nederlandse en buitenlandse vakbladen. Daarnaast werden er tot op heden duizenden foto's en dia's genomen over dit fenomeen. Dit artikel gaat hoofdzakelijk over de creaties van Carla Klein, als dank dat zij mij, en daarbij ook u, laat meegenieten van penningen als kunstvorm.

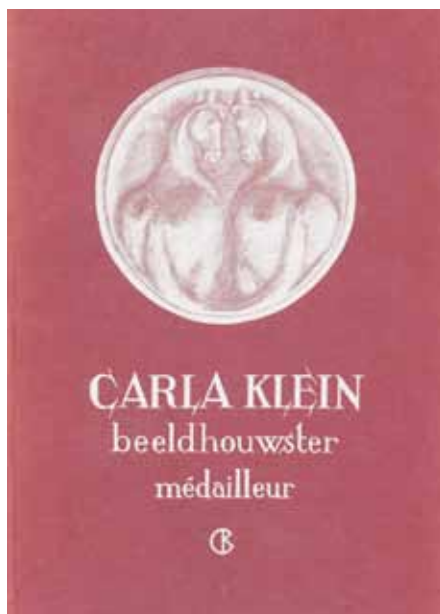
Carla Klein

Zij werd geboren op 25 juli 1943 te Baarn, als Carla Jacoba Henriëtte Klein. Haar opleiding ontving zij op de Rijksakademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam van de vermaarde professoren Piet Esser (V.P.S. Esser), Paul Grégoire en ook van Theresia van der Pant. Over haar werk ver-

Nr 1. Carla Klein, beeldhouwster en medailleur

schenen vele publicaties in vakbladen, zowel in binnen- als buitenland. In 1987 kwam de brochure Dubbelportret uit, in 1990 de brochure Atelier Niklé 10 jaar en in 1993 de oevrecatalogus Carla Klein - beeldhouwster en medailleur, voor haar vijftigste verjaardag, met daarin afbeeldingen van al haar medailles die tot die tijd gemaakt waren (zie hierboven).

Nr 2. Catalogus: Carla Klein beeldhouwster en medailleur

Penningen van haar zijn opgenomen in de collecties van het Het Geldmuseum Utrecht (Het Koninklijk Penningkabinet), The British Museum in Engeland, penningkabinet Uppsala in Zweden, Het Teylers Museum Haarlem, Het Groninger Museum, museum Beelden aan Zee Scheveningen, Het Allard Pierson Museum Amsterdam, Het Kattenkabinet Amsterdam, Gemeentemuseum Weesp, Economische collectie Erasmus Universiteit Rotterdam, Twente Welle Oudheidskamer, gemeente Enschede, Gemeentearchief Enschede, gemeente Amsterdam en vele particuliere collecties in binnen- en buitenland.

Vrije penningen en opdrachten

Tot heden creëerde de ontwerpster meer dan zeventig penningen, waarvan de helft in opdracht, voor particulieren, verenigingen, bedrijven en gemeentes. De helft van de portretpenningen kwam tot stand door opdrachten. De dierfiguren en de Etruskenserie ontstonden als vrije creaties. In 2005 ontving Klein de grote internationale prijs tijdens de Medal Biënnale in Seixal Portugal, tot op heden als enige Nederlander. Uit meer dan dertig landen kwamen werkstukjes en een vakjury koos **Trojka** als eerste (afbeeldingen 3 en 3a). Drie paarden zijn boven elkaar geplaatst in sterke compositie, geïnspireerd op een schilderij van de Duitse expressionistische schilder Franz Marc (8-02 1880/4-03 1916). Op de keerzijde eveneens drie paarden in diverse standen (gesigneerd rechts in de staart van het bovenste paard met het monogram CK). Dit model werd gelijktijdig uitgegeven als inschrijfpennig 2005 van de Vereniging voor Penningkunst, nog steeds een gewild item voor verzamelaars.

Van een totaal ander invalshoek was een opdracht in 2007 van de gemeente Enschede, **de Enschede-pennig** (afbeeldingen 4 en 4a). U ziet op de beeldenaar van de staande penning het stadhuis met op de voorgrond het gemeentewapen. Op de keerzijde plaatste de kunstenaar langs de rand dieren die in die omgeving voorkomen [MK nov 2007]. Van Organon kwam de opdracht een portret te maken van de oprichter van

Nr 3 en 3a. Trojka, 81 mm Ø, brons, vrij ontwerp 2005. Carla Klein

het bedrijf. Zo ontstond de **Dr. Saal van Zwanenberg-penning** (afbeeldingen 5 en 5a). Het portret van Saal van Zwanenberg is naar links gewend. Opschrift: Dr. SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING. Op de keerzijde staat een microscoop met daaromheen een esculaap. Het onderste gedeelte dat door de lens gezien wordt is vrij gelaten om er een naam in

Nr 5 en 5a. Saal van Zwanenberg-penning, 85 mm Ø, brons, opdracht Organon, 2008. Carla Klein

te kunnen graveren (gesigineerd links op de microscoop met het monogram CK). Twee boeiende opdrachten kwamen uit de provincie Zeeland van een lid van de Vereniging voor Penningkunst. De opdrachtgever wilde eerst zijn overleden oom eren, omdat hij diens penningen had geërfd. En een paar jaar daarna wilde Bakkerus junior zijn vader, die inmiddels overleden was, herdenken met een herinnering. Dat werd **Herman Bakkerus** (afbeeldingen 6 en 6a). Het portret, met bril, is naar rechts gewend. De heer Bakkerus, die ingenieur was, had als hobby horloges en klokken repareren en zo doende werd er op de keerzijde het binnenwerk van een klokje afgebeeld met de tekst: Herman Bakkerus. 18-11-1923. 16-02-2008. (gesigineerd rechts op het uurwerk met het monogram CK).

Als vogelaar kon Carla het niet laten een vrije creatie te maken met het onderwerp **Boerenzwaluw** (afbeelding 7 en 7a). Drie jonge zwaluwen zitten in het

nest en worden gevoerd door een ouder waarbij de staart buiten de penningrand uitsteekt. Opschrift: boerenzwaluw. Op de keerzijde zitten drie zwaluwen op een tak en opvallend is dat een van de staarten ook hier buiten de penningrand steekt. Zij wachten op het voedsel van de ouders (gesigineerd rechts op het einde van de tak met het monogram CK). Een tweede variatie werd **Boerenzwaluwen** (afbeelding 8 en 8a).

U ziet drie jonge zwaluwen naast elkaar op een boomtak geplaatst, die worden gevoerd door hun moeder. Op de keerzijde zitten drie zwaluwen met opengesperde bekjes, op een balk, wachtend op het voedsel van de ouders. Opschrift langs de onderrand: boerenzwaluwen (gesigineerd onder de linkerzwaluw met het monogram CK). Voor de The Maria Callas International Club ontwierp de medailleur een **Maria Callas penning**, een herdenkingspenning ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan (1990-2010). Het gaat hierbij om een gelimiteerde uitgave, met genummerd en gesigineerd certificaat in speciaal handgemaakt doosje (gesigineerd rechts tussen het omschrift met het monogram CK). (afbeeldingen 9 en 9a).

In 2010 ontstond een stand model, de **Maartje van Limborgh-penning** (afbeeldingen 10 en 10a). De opdracht kwam van de historische vereniging 'Lekkerkerk door de tijd'. Bij het bestuur van deze vereniging speelde al vrij lang het idee om een vorm van waardering te vinden voor personen of instellingen die zich op bijzondere wijze voor de historie, cultuur en leefbaarheid van het dorp Lekkerkerk hebben ingespannen [MK dec. 2010]. Op de beeldenaar verscheen het dorp Lekkerkerk vanaf de dijk gezien, met op de keerzijde de opgegeven tekst: Maartje van Limborgh (gesigineerd op het voetstukje met het monogram CK).

Klein heeft in haar carrière met portretten en dubbelportretten op medailles zeer veel ervaring opgedaan. Meerdere malen beeldde zij kinderen of echtparen af op de beeldenaar, zoals de dubbelportretten van de familie Van der Veen, de ouders samen op de voorzijde van de penning en Jaap van der Veen met zijn broer Erik op de keerzijde. In 2012 de Belgische numismaten Hendrik Van

Nr 4 en 4a. Enschede-penning, 83 mm Ø, brons, opdracht 2007. Carla Klein

Nr 6 en 6a. Herman Bakkerus, 75 mm Ø, brons, opdracht 2010. Carla Klein

Caelenberghe en Linda Everaert op een **Huwelijkspenning** (afbeeldingen 11 en 11a). Op de voorzijde staan twee naar elkaar kijkende portretten van het echtpaar, op de keerzijde staat het kasteel van Edinburgh met daarboven de tekst in schrijffletters: *Edinburgh*. Onderaan de datum 1882011, als één getal, met de namen HENDRIK – LINDA in blokletters (gesigneerd rechts in het midden met het monogram CK).

Zelf verwoordt zij de portretten: *'Ik probeer door goed te kijken en te luisteren karaktereigenschappen te ontdekken. Soms zijn mensen erg gesloten, maar onbewust zijn er signalen die ik opvang. Al is het maar onder het koffiedrinken, het werk gaat altijd door. Een extra moeilijkheid zijn portretten van reeds overleden personen. Dan moet ik lang naar de afbeeldingen kijken en goed luisteren naar de familie.'*

Constante ontwikkeling en fascinatie
Klein heeft ruim zeventig penningen ge-

Nr 7 en 7a. Boerenzwaluw, 75 mm Ø, brons, vrij ontwerp 2009. Carla Klein

maakt, terwijl anderen honderden creaties maakten. Dat lijkt een bescheiden oeuvre, maar de kunstenaar heeft nu eenmaal een gedegen wijze van wer-

ken die veel tijd vergt en daarbij wil zij tot het uiterste gaan. Het praten met de opdrachtgevers, het schetsen en boetsen vergen al ruim een halfjaar. Daarna nog

Penningen

Nr 8 en 8a. Boerenzwaluwen, 75 mm Ø, brons, vrij ontwerp 2009. Carla Klein

enkele maanden wachten op het bronzen exemplaar dat door de bronsgieter wordt verzorgd.

In haar realistische stijl is er een duidelijke groei waar te nemen aan de hand van de portretten, die in de loop der jaren steeds sterker karakter tonen. Haar fantasie benut zij volledig in de vrije creaties. Graag wilde ik haar eigen visie horen over haar penningkunst maar dat lukte niet. In privégesprekken praat Carla vrij uit, maar zodra ik de vraag stel wat zij van penningkunst vindt, zegt zij steevast: 'Over penningen kan ik niets zeggen, ik maak ze.'

Bij de eerste ontmoeting had ik nooit kunnen bevroeden dat de penningkunst van Klein én anderen zo mijn vrije tijd zou gaan beheersen. Inmiddels heb ik vele fraaie werkstukken gezien en de penningwereld blijft mij boeien. Momenteel manifesteert de penningkunst zich in zo veel vormen en materialen dat er voor mij steeds iets nieuws of leerzaams te ontdekken valt; er is sprake van een constante ontwikkeling binnen deze werkelijk fascinerende kunstrichting.

Arnold Nieuwendam

Dank:

Natuurlijk wil ik dank uitspreken aan Carla Klein, met wie ik gesprekken heb gehad over penningmakers en de schoonheid van hun werk; Karel Soudijn voor zijn kritische opmerkingen, die mij beter heeft leren kijken en nadenken over penningkunst; Coen Linnekamp, die mijn zinnen zo verbeterde dat zij voor u leesbaar werden. Ten slotte dank aan Tom Passon, die mij ruimte gaf iets te mogen vertellen over penningkunst.

Literatuur:

Nieuwendam, A., *Carla Klein beeldhouster en medailleur*. Catalogus 1993.
Scharloo, M., e.a. *Art Medals, A retrospective*. Uitg: Waanders, Zwolle.

Foto's en info: A. Nieuwendam. Voor meer afbeeldingen en informatie kunt u de website van Carla Klein bezoeken: www.bronzen-beelden-carlaklein.nl
Voor een lijst met de 250 titels van de artikelen kunt u terecht op de site www.arnaldo.nl/artikelen_penningkunst.htm
Documentatiemappen met alle artikelen zijn te vinden in de bibliotheek van het Geldmuseum.

Nr 10 en 10a. Lekkerkerk, 75 mm Ø, brons, opdracht 2010. Carla Klein

Nr 9 en 9a. Maria Callas-penning, 75 mm Ø, brons, opdracht 2010 Carla Klein

Nr 11 en 11a. Huwelijkspenning, 100 mm Ø, brons, opdracht 2012. Carla Klein

